

TIM CONLEY

Hat álmom a természetes kiválasztódásról

1.

Egy Charles Darwinnal kapcsolatos kiállítási tárgy ismertetőszövege felmondja a jólismert régi kacsát, miszerint Marx a *Das Kapital* egy kötetét dedikálni szeretne volna Darwinnak, de ő udvariasan visszautasította. Kérvényezek egy találkozót a kiállítás kurátorával és nekilátok elmagyarázni neki a tárgyi tévedést. Ő ajánlja, hogy a beszélgetést az irodájában folytassuk inkább. Alighogy belépünk, nekemront és fojtogatni kezd. Egymásba kapaszkodva birkózunk, egy íróasztallapra szegez. Kétségbeesett kezem rátalál egy fosszíliaira, talán egy ősszamár állkapcsára, és fejbecsapom vele, azonnal megölte őt. Nyakszirti sebéből rémisztő mennyiségű vér ömlik ki és gyorsan utat talál az irodaajtóig. Mielőtt még kitalálhatnám, mit tegyek, kicsorog az előcsarnokba, de szerencsémre a múzeumlátogatók a vért az innovatív kiállítás részének tekintik.

2.

Matróz vagyok Őfelsége Beagle nevű hajóján, amelynek fedélzetéről Charles Darwin természetudóst épp a mélybe rántotta és felfalta egy tengeri szörny, majd látható jóllakottsággal lesüllyedt a mélybe, ahonnan érkezett. Hirtelen ráébredek, hogy most egyedül rám hárul a kötelesség, hogy a világgal megismertsem az evolúció teljes, mesteri elméletét. Ez a felelősség olyan súllyal nehezedik rám, hogy a hajóorvoshoz visznek. Arca és hangja gimnáziumi biológiatanáromé, modora hangsúlyosan elítélő.

3.

Egy parókia meghívott, hogy tartsak előadást plébániatemplomuk építészetéről; a témának elismert szaktekintélye vagyok. Ahogy fellepek a szószékre, észreveszem, hogy a népes hallgatóság teljes egészében neanderthali emberekből áll. Bár tekintetük talán nem nyíltan ellenséges, alacsony homlokuk és prognát, fogakkal rakott mosolyuk modern öltözetük ellenére is fenyegetően hat. Mintha bólogatásokat látnék, miközben a kereszthajó történetét vázoló, de ahogy múlik az idő, nő a félelmem, hogy mindabból, amit mondok, jóformán semmi sem talál megértésre. Próbálok ezt-azt magyarázni, hangsúlyosan analógiákra és gesztusokra támaszkodom; nemsokára megérezem, hogy hallgatóim nyugtalanul fészkelődnek a helyükön, bár ádáz arckifejezésük nem változik.

---

* Tim Conley a kanadai Brock University tanára, Joyce-kutató és olyan kötetek társszerzője, mint a *The Encyclopaedia of Fictional and Fantastic Languages* (2006, Stephen Cain-nel). Itt közölt rövidprózája harmadik novelláskötetében (*Dance Moves of the Near Future*, 2015) jelent meg.

4.

Idegenvezető vagyok a civilizáció múzeumában, amelynek igazi célkitűzése, ahogy fokozatosan ráébredek, a neoliberalizmus módszereinek igazolása. Látogatócsoportom egyik tagja Karl Marx, a *Das Kapital* szerzője, de rajtam kívül senki sem lát álcája mögé. Biztosan titokban kutatóúton van itt és nem tudom, hogyan segíthetnék neki. Ugyanakkor nem tudok teljesen megszabadulni munkaadóim iránti kötelességérzetemtől, bármilyen kétes minőségűek legyenek is, így tartok tőle, hogy jelenetet fog rendezni. Ezért furfangosan kitalálom, hogy rejtjelesen kommunikálok vele, szemhunyorításokkal, bólintásokkal és köhintésekkel tűzdelem meg a bronzkorról szóló, jól begyakorolt elbeszélésemet, de abban már nem vagyok biztos, pontosan milyen üzenetet próbálok közölni vele, ő pedig kérlelhetetlenül tudomást se vesz a próbálkozásaimról. Egy másik látogató a véráldozat rítusaival kapcsolatos kérdésekkel nyaggat. Az ékírás megjelenésére utolér a kétségbeesés.

5.

Egy lesújtott, talán gyászoló embercsoport gyengén kivilágított társalgóban teázik. A vendégek jönnek-mennek az alacsony bejárati ajtó és aközött, ami egy résnyire nyílt ajtón keresztül konyhának tűnik. A tapéta, a bútorok és az asztalnemű rögeszmés tüchtigsége a Viktória-kor életmódjának múzeumára enged következtetni. Beszédmoraj, csészék és csészealjok összecsörrenése, de egyetlen hang sem jön nagyanyámtól, aki tökéletes tartással és olyan mosollyal ül, amelyről nem tudom eldönteni, szórakozást fejez-e ki vagy elégedettséget. Eszembe jut, hogy nagyanyám halott és már épp azon volnék, hogy mondjak erről valamit, amikor belémvillan, hogy mégsem kellene, nem megfelelő és tapintatlanság volna ezt a témát felhozni, így zavartan csendben maradok. Nagyanyám fokozatosan távolodni látszik tőlem, de nemsokára rájövök, hogy kettőnk közül én vagyok az, aki távolodom, ugyanis egy óriási teknős hátán ülök.

6.

Charles Darwin keze a szoknyám alatt van és bár nyilvánvalóan nem nagy szakértelemmel végzi feladatát, mégis egészen kellemes illatot áraszt, amelyet nem tudok azonosítani. Egy elsötétített teremben vagyunk a múzeumban, amely éjszakára zárva van, hátamat egy guillotine életnagyságú modelljének vetem. Alig látom a nagyobb jeleket a falon, amelyek vázolják a Francia Forradalom és a rákövetkező Terror hátterét, de valami hiba van az elbeszélésben és ezt próbálok közölni épp Darwinnal, aki túl hangosan szuszog ahhoz, hogy hallaná a suttogásomat. Elemlámpák fénye táncol a falakon, ahogy belépnek a múzeumi őrök és Darwin megtorpan a tapogatózásban, a guillotine-hoz bújva mindketten végtelennek tűnő ideig mozdulatlaná merevedünk. Amikor az őrök végre elmennek, nem moccanunk, mert mocanni sem tudunk: az állandó kiállítás részei lettünk.

Fordította MIHÁLYCSA ERIKA